

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

XI

1974

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ AL JUDEȚULUI CLUJ
MUZEUL DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI
CLUJ-NAPOCA

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

XI

COLEGIUL DE REDACȚIE:

P. BUNTA, doctor în istorie; H. DAICOVICIU, doctor în istorie;
ȘT. FERENCZI, doctor în istorie; I. KOVÁCS, doctor în istorie;
I. MITROFAN; FR. PAP; ȘT. PASCU, membru al Academiei R.
S. România; G. A. PROTOPODESCU, doctor în istorie; L. VAJDA,
doctor în istorie; N. VLASSA.

Fondator: CONSTANTIN DAICOVICIU

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Anuarul Muzeului de istorie
al Transilvaniei.

Orice corespondență se va adresa:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
Cluj-Napoca,
str. Emil Isac nr. 2
Tel. 2.26.77

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Annuaire du Musée d'Histoire
de Transylvanie.

Toute correspondance
sera envoyée à l'adresse:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
Cluj-Napoca (România).
str. Emil Isac nr. 2

CUPRINS

SOMMAIRE — СОДЕРЖАНИЕ — INHALT — CONTENTS

1974 — sub stindardul celor trei mari evenimente istorice	III
C. KACSÓ — N. BURA, Piese inedite din depozitul de bronzuri de la Sarasău (jud. Maramureș)	1
<i>Unveröffentlichte Stücke aus dem Bronzeverwahrfund von Sarasău (Bez. Maramureș)</i>	4
H. DAICOVICIU — N. VLASSA, Considerații privind unele descope- riri arheologice din zona Cluj-Napoca	5
<i>Considérations sur certaines découvertes archéologiques de la zone de Cluj- Napoca</i>	18
EUGEN STOICOVICI — FLORICA STOICOVICI, Aurul din argin- tul dacic	19
<i>L'or dans l'argent dacique</i>	21
ȘT. FERENCZI, Contribuții la problema limes-ului de vest al Daciei (Partea a II-a/3)	23
<i>Beiträge zur Frage des West-Limes von Dazien (II./3. Teil)</i>	39
IOAN MITROFAN, <i>Villae rusticae</i> în Dacia Superioară (II)	41
<i>Villae rusticae dans la Dacie Supérieure (II)</i>	59
DAN ISAC, Contribuții la iconografia religioasă a Daciei romane. Iuppiter „Verospî”	61
<i>Beiträge zur religiösen Ikonographie des römischen Dakien. Jupiter „Verospî”</i>	78
VASILE MOGA, Un nou monument de la Apulum reprezentînd pe Iuppiter tronans	81
<i>Un nouveau monument dédié à Iuppiter tronans à Apulum</i>	83
CONSTANTIN POP — EMIL NEMEȘ, Diana de la Ostrov	85
<i>Diana from Ostrov</i>	91
DORIN ALICU — ADRIANA RUSU, Cîteva reprezentări ale Gorgo- nei Meduza în Dacia intracarpatică	93
<i>Einige Darstellungen der Gorgo Medusa im Innerkarpatischen Dazien</i>	101
I. I. RUSSU, Epitaful călărașului Ulpius Eptatralis	103
<i>Der Grabstein des Reiters Ulpius Eptatralis</i>	109
SILVIU SANIE, <i>Dea Placida</i>	111
<i>Dea Placida</i>	114
DOINA BENEĂ — ANA ȘCHIOPU, Un mormînt gnostic de la Dierna	115

N. VLASSA, Interpretarea plăcuței de aur de la Dierna	125
<i>Ein gnostisches Grab in Dierna</i>	141
NICOLAE LASCU, Dimitrie Cantemir și Ovidiu	143
<i>Dimitrie Cantemir e Ovidio</i>	150
MIHAIL DAN, Schimbul de mărfuri între Cluj și Cracovia în ultimul deceniu al sec. XVI (I)	151
<i>[Le commerce entre les villes de Cluj et Cracovie dans le dernier décennie du XVIe siècle (I)]</i>	
FRANCISC PAP, Comerțul transilvănean al Clujului din prima jumătate a sec. XVII în registrele vamale (I)	169
<i>[Der siebenbürgische Handel der Stadt Cluj in der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts in der Zollregister (I)]</i>	
MAGDALENA BUNTA, Clujul medieval în gravuri	185
<i>La ville médiévale de Cluj, en gravures</i>	197
IOAN POP — LIVIU MOLDOVAN, Răscoala țăranilor din Saschiz (1673—1678)	199
<i>Der Aufstand der Keisder Bauern (1673—1678)</i>	213
VIORICA POP, O masă pictată din secolul al XVII-lea în Muzeul de istorie al Transilvaniei	215
<i>Une table peinte de XVII-ème siècle dans le Musée d'histoire de la Tran- sylvanie</i>	217
E. CRIȘAN, Prima „Taxa pharmaceutica” (listă de prețuri farma- ceutice) din Transilvania (II)	219
<i>[Die erste „Taxa pharmaceutica” (Preisliste für Apotheken) in Sieben- bürgen (II)]</i>	
LIVIU BOTEZAN, Ideea eliberării iobagilor din Transilvania de dependența feudală, reflectată în actele conscripției cziră- kyene	243
<i>Die Idee der Befreiung vom Feudaljoch der Leibeigenen Siebenbürgens widergespiegelt in den Czirdkyschen Konskriptionsakten</i>	252
MARIA MIREL, Mișcarea țăranilor români de la Sînmihai (Mihai Viteazul, jud. Cluj) în anul 1850	253
<i>Die Bewegung der rumänischen Bauern aus Sînmihai (Mihai Viteazul, Bez. Cluj) im Jahre 1850</i>	261
GEORGE CIPĂIANU — ANA MARIA CIPĂIANU, Ziare maghiare din Transilvania și Ungaria despre inițiative și acțiuni cul- turale ale românilor din monarhia habsburgică (1860—1863)	263
<i>Journaux hongrois de Transylvanie et de Hongrie sur des initiatives et des activités culturelles des Roumains de la monarchie des Habsbourg (1860—1863)</i>	270
DUMITRU V. FIROIU, Locul Dietei de la Sibiu (1863—1864) în istoria politică a Transilvaniei	271
<i>La Diète de Sibiu (1863—1864). Sa place dans l'histoire politique de Tran- sylvanie</i>	281
E. GLODARIU, Societăți culturale românești din monarhia austro- ungară și Academia Română	283
<i>Rumänische Kulturvereine der Österreichisch-Ungarischen Monarchie und die Rumänische Akademie</i>	292

PETRU BUNTA, Primul statut cunoscut al Asociației Generale a Muncitorilor din Timișoara	295
<i>Die ersten bekannten Statuten des Temesvarer Allgemeinen Arbeitervereins</i>	309
MARIA MAGDALENA JUDE, „Amicul poporului” și problemele agriculturii raționale	311
<i>„Amicul poporului” (Der Volksfreund) und die Fragen der rationellen Landwirtschaft</i>	321
ANA MARIA ARDOS, Date privind participarea Transilvaniei la expoziția mondială de la Viena (1873)	323
<i>Über die Teilnahme Siebenbürgens an der Weltausstellung in Wien (1873)</i>	333
NICOLAE CORDOȘ, Un profesor clujean — pionier al aeronauticii	335
<i>Ein Professor von Cluj — Vorläufer der Aeronautik</i>	352
IOAN PISO, László Barkóczy, András Mócsy, Die römischen Inschriften Ungarns	353
PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE — ABRÉVIATIONS BIBLIOGRAPHIQUES	355